

14. Мордухай С.А. Контроллинг в управлении организациями малого бизнеса (теоретико-методический аспект): Автореф. дис. ... канд. экон. наук: 08.00.05 «Экономика и управление народным хозяйством». – М., 2007. – 24 с.

15. Ващенко Ю.В. Формирование системы контроллинга на предприятии: Дис. ... канд. экон. наук: 08.00.05. – Омск, 2003. – 160 с.

16. Концепция контроллинга: Управленческий учет. Система отчетности. Бюджетирование / Horvath&Partners: Пер. с нем. – 3-е изд. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2008. – 269 с.

Отримано 02.10.2009

УДК 657.24.32 : 65.012.45

О.О. НЕСТЕРЕНКО

Харківський державний університет харчування та торгівлі

ОРГАНІЗАЦІЯ ПЕРВИННОГО ОБЛІКУ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СИСТЕМІ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Розглядаються питання побудови первинного обліку в інформаційній системі торговельного підприємства. Висвітлено перспективи впровадження на підприємствах торгівлі повністю автоматизованого бездокументного первинного обліку. Запропонована структура автоматизованої системи первинного обліку торговельного підприємства.

Рассматриваются вопросы построения первичного учета в информационной системе торгового предприятия. Отражены перспективы внедрения на предприятиях торговли полностью автоматизированного бездокументного первичного учета. Предложена структура автоматизированной системы первичного учета торгового предприятия.

The questions of construction of primary account are examined in the informative system of point-of-sale enterprise. The prospects of introduction are reflected on the enterprises of trade fully automated without a debenture primary account. The structure of the automated system of primary account of point-of-sale enterprise is offered.

Ключові слова: документування, інформаційна система бухгалтерського обліку, автоматизований бездокументний первинний облік, електронний документообіг, електронний цифровий підпис.

Питання побудови ефективної системи первинного обліку потребують оперативного вирішення на підприємствах роздрібно́ї торгівлі. Пов'язано це з тим, що сьогодні більшість підприємств торгівлі переживають економічну кризу, і тому виникла необхідність переходу до якісно нового етапу їх розвитку. Як зазначає З.Гуцайлук: «В умовах поглиблення фінансової кризи підприємці врешті-решт звернули увагу на відсутність не тільки загальної стратегії розвитку держави, а й на невідповідність діючої системи бухгалтерського обліку вимогам управління. Виникла необхідність розробки методичних та організаційних засад системи бухгалтерського обліку, максимально наближеної до вимог ринкового середовища» [1]. Тому питання реорганізації та модернізації діючих на підприємстві систем первинного, а далі – управлінського та фінансового обліку стають більш чим актуальними.

Серед науковців гострі дискусії щодо процесу документування не ведуться. Більшість із них зазначають, що ведення бухгалтерського обліку на підприємстві розпочинається з процесу документування, тобто створення документа та відображення в ньому первинної інформації. Без належно оформленого документа не може бути бухгалтерського запису, від нього залежать повнота і достовірність облікової інформації для користувачів. Як зазначає С.А.Кузнєцова, первинний документ повинен нести в собі весь спектр необхідної системі управління облікової інформації щодо факту господарського життя, який у ньому фіксується [2].

Ми цілком погоджуємося з цією думкою, адже саме первинні документи є основою інформаційної системи бухгалтерського обліку підприємства. Їх значення не лише не знизилося у зв'язку з широкою автоматизацією облікових робіт в останній час, а ще більше зросло. Адже сучасна інформаційна система – це складний апаратно-програмний комплекс, в основі якого знаходиться первинний обліковий документ, який відображає бізнес-процеси економічного суб'єкта.

В практиці бухгалтерського обліку первинний облік традиційно представлений як початковий етап облікового процесу, який включає документування операцій, представлення, обробку і рух первинних документів.

Первинна облікова документація є найбільш складною, громіздкою і трудомісткою складовою інформаційного забезпечення системи управління торговельним підприємством. Бухгалтерія підприємства витрачає до 50% всього робочого часу на складання і обробку первинних облікових документів [3]. Загострює ситуацію і структурна неоднорідність інформаційної системи управління торговельним підприємством, яка включає блок логістики, фінансів, маркетингу, блок управління товарними запасами та клієнтську базу. Відсутність комплексної системи первинного обліку, яка охоплює всі модулі системи управління, призводить до дублювання інформації, коли одна і та сама інформація надходить із різних джерел і іноді суперечить даним іншого походження, через неадекватне її трактування персоналом різних служб підприємства.

Вирішити ці проблеми можна шляхом впровадження на підприємстві торгівлі повністю автоматизованого бездокументного первинного обліку [4]. Якщо в умовах ручної та традиційно автоматизованої обробки даних різні служби автономно створювали та обробляли необхідну інформацію, що зумовлювало розбіжності, то основною перевагою бездокументного обліку є те, що в повністю автоматизованій системі така обробка являє собою єдиний технологічний процес.

Законами України «Про електронні документи та електронний документообіг» [5] і «Про електронний цифровий підпис» [6] розпочато процес створення в Україні правового підґрунтя для застосування сучасних інформаційних технологій у господарській діяльності торговельного підприємства.

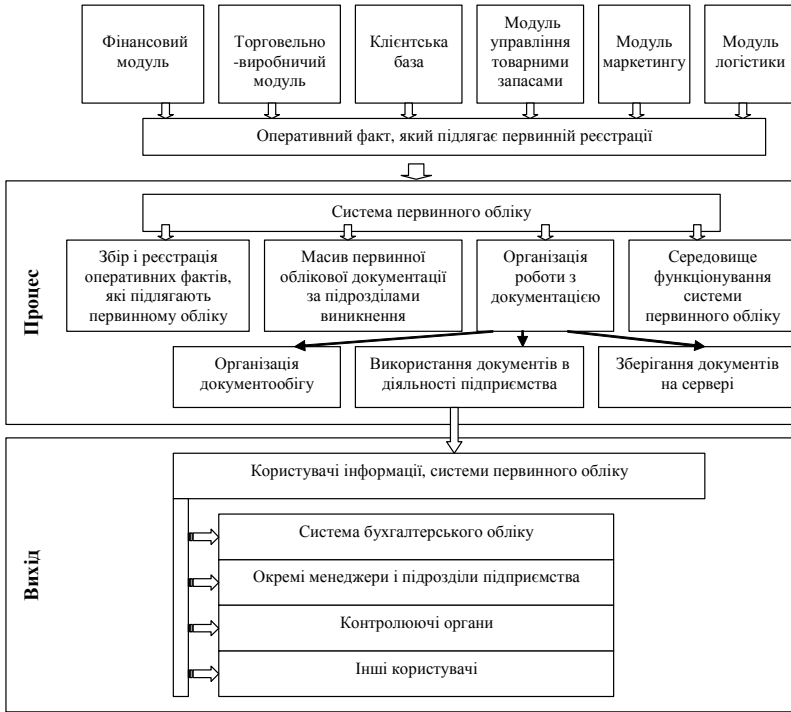
У високорозвинених країнах електронний документообіг давно завоював визнання як реальна альтернатива паперовому та ефективний інструмент оперативного ведення бізнесу [7]. Першими опановують такими технологіями саме підприємства торгівлі. Торговельні підприємства оперують величезним асортиментом і кількістю транзакцій (операцій купівлі-продажу), яких в день може йти тисячі, а для роботи з паперовою документацією необхідні значні ресурси, ефективність використання яких є досить низькою.

В Росії широко відома система автоматизації діловодства і електронного документообігу «Дело», яка включає сімейство програмних продуктів для автоматизації діловодства, електронного документообігу, організації потоку робіт; підсистему «Архивное дело»; сімейство програмних продуктів для автоматизації кадрового діловодства «Кадры»; програмний продукт для зберігання і колективного доступу до електронних документів організації eDocLib.

В Республіці Білорусь популярністю користується система електронного документообігу «Канцлер» – програмний продукт СП ЗАТ «Міжнародний діловий альянс» (ІВА) на платформі IBM Lotus Domino/Notes, призначений для автоматизації діловодства, архівів, кадрової служби. Ця система може використовуватися органами державного управління, крупними підприємствами і банками.

Ринок систем електронного документообігу в Україні представлений програмними рішеннями як вітчизняних розробників, так і декількома крупними транснаціональними постачальниками. До найбільш популярних компаній, які займаються впровадженням систем електронного документообігу в Україні можна віднести компанію «НетКом Текнолоджи», яка була створена в 1995 р. групою фахівців, які займалися автоматизацією документообігу і контролю виконавчої дисципліни в органах державної влади України, комерційних і державних підприємств. Сьогодні ця компанія є визнаним лідером на українському ринку систем автоматизації документообігу й діловодства.

Завдання системи електронного документообігу полягає в тому, щоб максимально спростити документообіг, зробити його швидшим і зручнішим. Першим кроком для виконання цієї задачі є визначення структури автоматизованої системи первинного обліку, яка зображена на рисунку.

Структура автоматизованої системи первинного обліку торговельного підприємства

Впровадження запропонованої системи первинного обліку на торговельному підприємстві дозволить:

- підвищити цілісність та достовірність інформації завдяки встановленню відповідних повноважень на роботу в системі для кожного працівника відповідно до його кваліфікації та посади;
- зробити процес зберігання документів більш зручним та ефективним завдяки їх зберіганням в єдиній базі даних;
- суттєво прискорити процес пошуку документа у системі за будь-яким його атрибутом, а також зробити вибірку документів за певною ознакою чи їх сукупністю;
- підвищити ефективність контролю за своєчасним виконанням доручень шляхом автоматичного спостереження за їх виконанням системою електронного документообігу.

Таким чином, побудова первинного обліку за запропонованою моделлю дозволить забезпечити такий рівень скоординованості всіх

елементів системи управління, при якому кожний учасник зможе своєчасно отримати достовірну первинну інформацію про стан і рух всіх активів та зобов'язань.

1. Гуцайлюк З.В. Ще раз про місце та роль управлінського обліку в інформаційній системі господарюючих суб'єктів // Бухгалтерський облік і аудит. – 2004. – №12. – С.15-24.

2. Кузнєцова С.А. Організація облікової інформації в управлінні діяльністю суб'єктів господарювання. – Мелітополь: ТОВ «Вид. будинок МТД», 2008. – 224 с.

3. Рудницький В.С., Лазаришина І.Д., Бачинський В.І., Поліщук В.Л. Організація первинного обліку та економічного аналізу на прикладі підприємств торгівлі. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 480 с.

4. Муравський В. Відмова від первинного документування як чинник інтеграції повністю автоматизованої системи обліку // Бухгалтерський облік і аудит. – 2008. – №10. – С.35-42.

5. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України №851-IV від 22.05.2003 р. зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.

6. Про електронний цифровий підпис: Закон України №852-IV від 22.05.2003 р. зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uazakon.com/document/fpart91/idx91106.htm>.

7. Мельник Т. Податкова звітність в електронному вигляді: теорія та практика // Бухгалтерський облік і аудит. – 2008. – №10. – С.43-47.

Отримано 29.09.2009

УДК 657.65

Н.М.ГОЛУБ

Київський національний торговельно-економічний університет

ДО ПИТАННЯ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ДОХОДАМИ

Проаналізовано сучасний стан підприємств торгівлі, визначено внутрішні та зовнішні кризові чинники та наведено резерви зростання доходів підприємств торгівлі.

Проанализировано современное состояние предприятий торговли, определены внутренние и внешние кризисные факторы и приведены резервы роста доходов предприятий торговли.

Trade enterprises economic situation is analyzed in the paper, internal and external crisis factors are determined and reserves of revenue increasing of trade enterprises are shown.

Ключові слова: дохід, антикризові заходи, зовнішні та внутрішні фактори, роздрібний товарообіг.

У нинішніх економічних умовах, в яких опинились вітчизняні підприємства, питання отримання доходу є найактуальнішою проблемою. Від того, який дохід отримає підприємство, залежить те, чи зможе воно розраховуватись з боргами, вчасно виплачувати заробітну плату своїм працівникам, поповнювати свої обігові кошти, здійснювати вкладення у відповідні інвестиційні проекти.